

РЕЛІГІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВИЩА ДУХОВНА СЕМІНАРІЯ ІМЕНІ ПАТРІАРХА
ЙОСИПА СЛІПОГО ТЕРНОПІЛЬСЬКО-ЗБОРІВСЬКОЇ АРХИЄПАРХІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ»

ЗВІТ

**РЕКТОРА РЕЛІГІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «ВИЩА ДУХОВНА
СЕМІНАРІЯ ІМЕНІ ПАТРІАРХА ЙОСИПА СЛІПОГО
ТЕРНОПІЛЬСЬКО-ЗБОРІВСЬКОЇ АРХИЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ»**

РИМАРА ІВАНА ІВАНОВИЧА

Велика Березовиця 2025 р.

1. Загальні відомості

Духовна Семінарія – установа, яка готує семінаристів до священства. Вона має дати покликаним можливість виробити і розвинути в собі чесноти та здобути знання, яких вимагає високий і святий стан (пор.кан. 331 ККСЦ). Завдання Духовної Семінарії – виховати священників, котрі мають дбати не лише про спасіння своїх душ, але котрі також повинні стати добрими і ревними працівниками у Христовому винограднику, вірними у всьому Його слугами і завідателями Божих Таїн.

Релігійна організація «Вища духовна семінарія імені Патріарха Йосипа Сліпого Тернопільсько-Зборівської архієпархії Української Греко-Католицької церкви» є канонічно заснованим та зареєстрованим у встановленому законодавством порядку вищим духовним навчальним закладом, що здійснює підготовку кандидатів до священства для потреб Тернопільсько-Зборівської архієпархії та інших єпархій та структур Української Греко-Католицької церкви. Семінарія провадить свою діяльність відповідно до норм канонічного права, рішень Синоду Єпископів Української Греко-Католицької церкви, власного Статуту, а також чинного законодавства України у сфері освіти та свободи совісті та діяльності релігійних організацій.

Засновником семінарії є Тернопільсько-Зборівська архієпархія Української Греко-Католицької церкви. Діяльність закладу здійснюється безпосередньо під духовним проводом правлячого Архієпископа і Митрополита. Безпосереднє керівництво семінарією відповідно до Статуту покладене на ректора, який здійснює управління у співпраці з адміністрацією та формаційним колективом.

Станом на 2024-2025 навчально-академічний рік у семінарії навчається 115 семінаристів. У 2024 році до семінарії було зараховано 16 вступників. Освітньо-формаційний процес забезпечували 50 викладачів. Формація здійснювалася в денній закритого типу.

Навчальний процес у 2025 році здійснювався відповідно до затверджених навчальних планів філософсько-богословського циклу, які передбачають повний шестирічний курс підготовки кандидатів до священства. Освітня програма включає філософські, богословські та гуманітарні дисципліни, а також передбачає

проходження пасторальної практики у парафіях архієпархії та інших церковних інституціях.

Семінарія носить ім'я Патріарха Йосипа Сліпого як зразок вірності Христовій Церкві, стійкості у випробуваннях та відповідального служіння народові. У своїй діяльності заклад поєднує духовну, інтелектуальну, людську та душпастирську формацію майбутніх священнослужителів.

Матеріально-технічна база семінарії станом на 2024-2025 навчальний рік включає навчальні аудиторії, бібліотеку, адміністративні приміщення, каплицю, Церкву, житлові приміщення для семінаристів та допоміжні господарські об'єкти, що забезпечують належні умови для освітнього та формаційного процесу. У звітному році функціонування семінарії здійснювалося в умовах воєнного стану в Україні з дотриманням вимог безпеки та відповідних нормативних актів.

Основною метою діяльності семінарії є всебічна підготовка кандидатів до священства, формування їх духовної зрілості, богословської компетентності, душпастирської відповідальності та готовності до служіння в сучасних суспільних умовах.

Станом на жовтень 2024 року у семінарії навчається 115 семінаристів:

Єпархія	Кількість студентів
Тернопільсько-Зборівська архієпархія	72
Бучацька єпархія	24
Кам'янець-Подільська єпархія	3
Сокальсько-Жовківська єпархія	9
Львівська архієпархія	2
Коломийська єпархія	2
Стрийська єпархія	3
РАЗОМ	115

Склад ректорату семінарії:

Ректор	прот. ліц. Іван Римар
Проректор по навчальній частині	прот. д-р Володимир Ковалковський
Економ семінарії	прот. ліц. Петро Глібчук

Старший префект	ієр. Микола Муж
Префект	ієр. Петро Кварцяний
Префект	ієр. Ліц. Петро Гарбуз
Секретар семінарії	д-н Олег Кутрань

Духовна провід семінарії:

Проректор по духовній частині	прот. ліц. Богдан Заблоцький
Духівник-сповідник	прот. д-р Михаїл Пастух
Духівник-сповідник	прот. Петро-Йосип Половко
Сповідник	прот. Василь Брона
Сповідник	прот. ліц. Василь Сліпчук
Сповідник	прот. ліц. Андрій Тих
Сповідник	ієр. Дмитро Онуфрик

2. Духовне формація

Духовне виховання у Вищій духовній семінарії імені Патріарха Йосипа Сліпого є фундаментальною складовою формаційного процесу та визначальним елементом підготовки кандидатів до священства. Семінарія функціонує як духовна спільнота, у якій семінаристи провадять спільне життя, об'єднане у Христі та спрямоване на досягнення спільної мети – приготування до служіння і свідчення Христового Євангелія у сучасному світі.

Духовне життя семінарійної спільноти реалізовується передусім через щоденну участь у Божественній Літургії та богослужіннях добового кола, зокрема у Ранішніх молитвах, Утрені, Часах, Вечірні та Повечір'ї. Важливою складовою є також звершення Акафістів, Молебнів, Панахид, Парастасів, спільна молитва Вервиці, практикування Ісусової молитви, молитви за Україну та розважання Святого Письма у формі *Lectio Divina*. Такий молитовний ритм забезпечує постійне перебування семінаристів у духовному вимірі та формує внутрішню дисципліну молитви.

Невід'ємною частиною духовної формації є регулярна можливість приступати до Святої Тайни Покаяння з метою духовного очищення, поглиблення особистого

зв'язку з Богом та зростання у свідомому християнському житті. Духовний супровід здійснюється трьома духівниками семінарії, а також чотирма сповідниками, запрошеними з-поза семінарійної спільноти, що сприяє об'єктивності та довірі у процесі духовного проводу. Крім індивідуальних духовних розмов, регулярно проводяться щотижневі духовні конференції, спрямовані на поглиблення богословського розуміння покликання та практичне застосування духовних принципів у повсякденному житті.

Упродовж звітного року були проведені Різдвяні та Великопосні реколекції, а також щомісячні дні духовної віднови, які стали особливим часом внутрішнього зосередження, молитви, розпізнавання Божої волі та переосмислення власного покликання. Важливим доповненням до духовного виховання є організація прощ, нічних чувань за мир та Перемогу України і зустрічей з духовними особами та мирянами, які діляться досвідом власного духовного життя і служіння.

Таким чином, духовне виховання у семінарії здійснюється системно та послідовно, поєднуючи літургійне життя, особисту молитву, духовний супровід та спільнотний вимір формації, що відповідає вимогам церковного права та традиції Української Греко-Католицької церкви щодо підготовки кандидатів до священства.

3. Інтелектуальна формація

Інтелектуальне виховання у семінарії є важливою складовою цілісної формації майбутніх священнослужителів та спрямоване на формування богословської зрілості, наукової культури мислення і здатності відповідально відповідати на виклики сучасності. Навчальна програма семінарії складається із шести навчальних років і охоплює повний цикл філософсько-богословської підготовки кандидатів до священства.

Протягом 2024–2025 навчального академічного року до освітнього процесу було залучено 50 викладачі, серед яких – 5 кандидатів наук, 1 доктор наук, професор, 7 докторів папських навчальних закладів за кордоном, 26 ліцензіатів, які також завершили студії у папських університетах і навчальних інститутах та 11 магістрів. У семінарії викладається 120 навчальних дисциплін, що охоплюють богословський, філософський, душпастирський та гуманітарний блоки. Формаційний процес

здійснюється для шести курсів семінаристів відповідно до затверджених навчальних планів.

Особлива увага приділяється вивченню мов. Серед сучасних мов викладаються англійська та італійська, а серед класичних – церковнослов'янська, латинська та грецька, що забезпечує можливість роботи з першоджерелами та науковими текстами.

Вагомою складовою інтелектуальної формації є діяльність бібліотеки, яка наповнена філософською, богословською та гуманітарною літературою. Бібліотека розпрацьовує власний електронний каталог, який щороку доповнюється та оновлюється, забезпечуючи належні умови для наукової праці студентів і викладачів.

Упродовж навчального року в семінарії проводяться відкриті семінари з канонічного права, догматичного, пасторального та біблійного богослов'я, а також організуються наукові зустрічі, конференції та тематичні богословські семінари, що сприяють академічному зростанню семінаристів.

Важливою складовою інтелектуальної діяльності семінарії є функціонування Науково-Богословського Товариства, яке від початків діяльності семінарії і до сьогодні, з певною перервою, здійснює свою працю при навчальному закладі. До складу товариства входять викладачі-священнослужителі та семінаристи, що сприяє поєднанню наукового досвіду та молодого богословського пошуку. Діяльність товариства спрямована на поглиблення богословських студій, розвиток наукової дискусії, формування навичок дослідницької роботи та плекання академічної культури в середовищі семінарійної спільноти.

У межах роботи товариства організуються наукові доповіді, тематичні зустрічі, богословські обговорення та дослідницькі ініціативи, що сприяють зростанню рівня богословської рефлексії та наукової відповідальності майбутніх священнослужителів.

При семінарії також здійснюється видання семінарійного журналу «Христовий виноградник», який є майданчиком для публікації наукових, богословських та духовно-формаційних матеріалів викладачів і семінаристів. Журнал сприяє розвитку письмової культури, навичок богословського аналізу та популяризації наукових напрацювань семінарії, а також є свідченням її академічної активності та відкритості до богословського діалогу.

Таким чином, діяльність Науково-Богословського товариства та видання журналу «Христовий виноградник» підкреслюють прагнення семінарії до збереження і розвитку богословської традиції, формування наукового середовища та поглиблення інтелектуального виміру формації.

Важливою формою є також публікації у збірниках науково-практичних конференцій, які ми організуємо у співпраці з іншими навчальними закладами, зокрема із Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка, Західноукраїнським національним університетом та освітньо-науковим центром імені Патріарха Йосифа Сліпого.

Після завершення навчання випускники продовжують студії у Папських Католицьких університетах за кордоном, а також у Українській католицькій університет. Багато з них здійснюють священниче служіння на території України та поза її межами, зокрема в Італії, Німеччині, Франції, Португалії, Сполучених Штатах Америки та інших країнах. Частина випускників несе відповідальне служіння у Курії Тернопільсько-Зборівської архієпархії.

Семінарія підтримує академічну співпрацю із ПЗВО «Івано-Франківська богословська академія імені Івана Золотоустого», що сприяє взаємному обміну досвідом, науковій взаємодії та розвитку богословської освіти.

Таким чином, інтелектуальне виховання у семінарії спрямоване на формування висококваліфікованих, богословськи освічених та відповідальних служителів Церкви, здатних до компетентного пасторального, викладацького та адміністративного служіння в Україні та за її межами.

Науково-дослідницька діяльність є важливою складовою життя нашої семінарії. Адже вона не лише формує інтелектуальний рівень семінаристів, але й дає можливість бути учасниками ширшого академічного діалогу, у якому поєднуються духовність, наука і культура.

У стінах Тернопільської духовної семінарії та у співпраці з іншими навчальними і науковими інституціями відбулися та продовжують відбуватися різноманітні конференції й проєкти. Одним із найбільш знакових заходів була міжнародна науково-практична конференція «Україна і світ у концептуальних заходах Патріарха Йосифа Сліпого». Вона зібрала представників понад сорока освітніх закладів з України та з-

за кордону – з Німеччини, Польщі, Італії, Чехії та Словаччини. Тематика цієї конференції охоплювала питання апологетики переслідуваної Церкви, богословського розуміння суспільних викликів, а також роль Патріарха Йосифа у формуванні духовенства й української ідентичності. У рамках цього заходу було укладено угоду про науково-практичне співробітництво між семінарією, Західноукраїнським національним університетом та освітньо-науковим центром імені Патріарха Йосифа Сліпого.

Ще одним прикладом плідної співпраці стала конференція «Слово і Церква як духовно-культурні доміанти української ідентичності». Вона була організована разом із Марійським духовним центром у Зарваниці, Тернопільсько-Зборівською архієпархією, Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка та осередком Наукового товариства імені Шевченка. Учасники цієї конференції наголошували на значенні Божого Слова, традиції словесності й церковної спадщини як ключових чинників у збереженні та розвитку української ідентичності.

Не менш важливим науковим проєктом стала всеукраїнська конференція, присвячена особі митрополита Андрія Шептицького, яка відбулася у травні 2025 року в Зарваниці. Її темою були «Ціннісні та державотворчі духовні орієнтири» митрополита, а сам захід об'єднав Церкву, наукові інституції та громадськість навколо постаті цього великого пастиря.

Таким чином, науково-дослідницька складова семінарії проявляється не лише у викладанні чи внутрішніх публікаціях, але й у постійному діалозі з університетами, науковими центрами та суспільством. Завдяки цим конференціям і проєктам семінарія долучається до розвитку богословської науки та водночас робить свій внесок у збереження духовних і культурних цінностей України.

4. Людська формація

Людська формація у Вищій духовній семінарії імені Патріарха Йосифа Сліпого Тернопільсько-Зборівської архієпархії є невід'ємною складовою цілісного процесу підготовки кандидатів до священства та спрямована на формування зрілої, відповідальної, врівноваженої та соціально компетентної особистості майбутнього душпастиря. Семінарія функціонує як спільнота спільного життя, у якій семінаристи

навчаються братерського співжиття, взаємної підтримки, дисципліни, культури поведінки та відповідальності за доручені обов'язки.

Важливу роль у людському вимірі формації відіграє діяльність семінарійних братств, зокрема Літургійного братства преподобного Сави Освященного, яке опікується розвитком літургійної культури, поглибленням знань богослужбового уставу та практичним служінням під час богослужінь. Братства сприяють формуванню відповідальності, організованості та вмінню працювати у спільноті, виховуючи дух служіння та жертвності. Також при семінарії діють ще інші братства, а саме:

Архиєрейська прислуга

Братство «Милосердя»

Наукове Богословське Товариство

Братство св. Лонгіна

Братство Тверезості

Братство пластунів ім. Л. Гузара

Братство св. Пахомія

Братство Матері Божої Неустанної Помочі

Лицарі Колумба

Суттєвим елементом людської і культурної формації є семінарійний хор, який бере активну участь у богослужбовому житті, урочистих заходах семінарії та архиєпархії, а також здійснює концертні поїздки в Україні та за її межами. Участь у хоровому служінні сприяє розвитку естетичного смаку, дисципліни, командної взаємодії та відповідальності за спільний результат.

Людська формація реалізовується також через душпастирську практику, участь у благодійних та волонтерських ініціативах, відвідування державних і громадських установ з колядою та різдвяними привітаннями, організацію прощ і духовних заходів. Такі ініціативи формують у семінаристів відкритість до людей, комунікаційні навички, соціальну чутливість та здатність до служіння в різних середовищах.

Формаційний процес супроводжується постійним наглядом і виховною працею ректора, префектів та духівників, що забезпечує гармонійне поєднання духовного, інтелектуального та людського розвитку. Особлива увага приділяється вихованню

культури поведінки, відповідального користування сучасними засобами комунікації, дотриманню внутрішнього розпорядку та формуванню лідерських якостей.

Таким чином, людська формація у семінарії спрямована на виховання священнослужителя, здатного до зрілого служіння, відповідального прийняття рішень, побудови здорових міжособистісних стосунків та гідного представлення Церкви у сучасному суспільстві.

Важливою складовою людської формації у семінарії є спортивний вимір, який сприяє фізичному розвитку семінаристів, формуванню витривалості, дисципліни, командного духу та здорового способу життя. Упродовж навчального року в семінарії активно проводяться міжкурсіві турніри з футболу, волейболу, настільного тенісу та шахів. Такі змагання сприяють братерській єдності між курсами, вихованню відповідальності, взаємоповаги та вмінню гідно приймати як перемогу, так і поразку.

Семінаристи також беруть участь у міжсемінарійних спортивних турнірах, що відбуваються у братніх духовних закладах. Зокрема, двічі представники семінарії брали участь у турнірах, організованих у Львівській духовній семінарії, а також у спортивних зустрічах з Івано-Франківською духовною семінарією, яка приїжджала до Тернополя з відповідним візитом. Такі заходи поглиблюють міжсемінарійну співпрацю, сприяють обміну досвідом та зміцненню братерських зв'язків між майбутніми священнослужителями різних єпархій.

Окрім того, семінаристи долучалися до спортивних турнірів разом зі священнослужителями Тернопільсько-Зборівської архиєпархії, зокрема у змаганнях з футболу та тенісу. Участь у таких ініціативах не лише зміцнює фізичну підготовку, але й сприяє формуванню живого братерського зв'язку між духовенством і майбутніми священниками.

Таким чином, спортивна діяльність у семінарії є органічною частиною людської формації та спрямована на гармонійний розвиток особистості, виховання витривалості, відповідальності й здорової спільнотної культури.

5. Психологічний супровід

З огляду на виклики воєнного стану в Україні, у семінарії особлива увага приділяється психологічному супроводу та ментальному здоров'ю семінаристів. Від початку повномасштабної війни в навчальному закладі систематично проводяться

психологічні тренінги та зустрічі, спрямовані на підтримку внутрішньої рівноваги, формування стресостійкості та здатності до зрілого реагування на кризові обставини.

Психологічні заходи організовуються у співпраці з фахівцями хабу ментального здоров'я, зокрема пані Марією Тракало, отцем Ігорем Бойком та пані Марією Яремою, які здійснюють професійний супровід та проводять тематичні тренінги. У межах цих зустрічей розглядаються питання психологічної адаптації в умовах війни, подолання тривожності, емоційного вигорання, внутрішньої напруги, а також формування навичок підтримки інших осіб, які переживають травматичний досвід.

Особлива увага приділяється розвитку емоційної зрілості, вмінню розпізнавати власні психологічні стани, конструктивно вирішувати конфлікти та зберігати душпастирську чутливість у складних суспільних обставинах. Психологічний супровід допомагає семінаристам не лише долати особисті труднощі, але й готуватися до майбутнього служіння в умовах війни, коли священнослужитель покликаний бути підтримкою для військових, родин загиблих та осіб, які пережили втрату чи травму.

Таким чином, психологічна підтримка у семінарії є важливим елементом людської формації та спрямована на виховання внутрішньо зрілої, стійкої та відповідальної особистості майбутнього пастиря, здатного служити людям у час суспільних потрясінь і випробувань.

6. Головні напрямки подальшого науково-освітнього руху

Світ розвивається з кожним днем отримує нові технології тому Богослов'я як наука не може стояти на місці, а потребує праці і розвитку для того щоб забезпечити наших студентів якісною освітою. Перш за все, необхідно посилити науково-дослідницьку діяльність. Це означає наявність відповідних кадрів, регулярне проведення науково-практичних конференцій, семінарів і круглих столів, де могли б виступати як викладачі, так і семінаристи, а також запрошувати до співпраці інші світські заклади освіти для спільної праці.

Підняти розвиток видавничої діяльності для активного поширення, богословської наукової літератури якої є дуже мало на українській мові, доповідей, наукових статей, духовних роздумів, досліджень як семінаристів так і викладачів.

Наступним таким напрямком є розвиток цифрової освіти. Варто розвивати електронну бібліотеку яка буде об'єднувати зразу декілька семінарій, а також просити

про співпрацю з електронними бібліотеками закладів вищої освіти в Україні та за її межами для того щоб забезпечити студентів відповідною науковою базою, відкрити онлайн-доступ до джерел та навчальних курсів, створювати мультимедійні ресурси для богословської освіти. Це дозволить бути у кроці з часом і забезпечити семінаристам ширший доступ до знань.

I, нарешті, п'ятий напрямок – практична та місійна складова. Наукові знання мають тісно поєднуватися з душпастирською практикою. Тому необхідно розвивати дослідницькі ініціативи, пов'язані з катехизацією, соціальним служінням, вихованням молоді та місійною діяльністю Церкви. Дати зрозуміти мирянам, що вони є важливими для розвитку церковної науки та Церкви.

6.1. Спільні проєктні напрямки розвитку відповідно до суспільних та церковних запитів

1. Богослов'я у поєднанні з іншими дисциплінами такі як психологія, педагогіка, мас-медіа.
2. Більша відкритість Церкви її навчальних закладів із закладами Вищої освіти. Спільні участі у конференціях, діалогах.
3. Підготовка священників до праці із людьми зраненими війною.
4. Екуменічний діалог його розвиток у богослов'ї.

7. Труднощі та виклики

1. Криза покликань кандидатів до священства.
2. Зменшена мотивація до навчання.
3. Брак кадрів викладацького складу з певних дисциплін: філософія, духовна психологія.
4. Труднощі та виклики викликані війною в Україні.
5. Вплив цифрового інформаційного середовища, яке через постійний потік інформації та соціальні мережі ускладнює формування внутрішньої зосередженості, глибини мислення та духовної тиші, необхідних для повноцінної священничої формації.